

Formalis responsio ad questionem. quatenus ad individuationem spectat.

20. Ex his colligitur formalis responsio ad præsentem questionem, propter quam hæc omnia dicta sunt, scilicet, non provenire per se ex individuatione, quod aliqua accidentia solo numero diversa non possint esse simul in eodem subjecto. Nam, licet in eo simul essent, possent optime intelligi distincta numero, ratione suarum entitatum, sicut distinguuntur ea, quæ simul esse possunt, ut dictum est, vel sicut distinguuntur quæ successive insunt eidem subjecto, ut statim dicitur. Sed quod aliqua inesse non possint, provenit ex incapacitate naturali subjecti, et adæquatione, quæ inter potentiam receptivam ejus, et talem actum reperitur, et consequenter ex defectu naturalis agentis, quod eam possit multiplicationem efficere.

21. Unde ulterius infero, de potentia absoluta non repugnare plura accidentia solo numero differentia, etiam si sint omnino similia, simul poni in eodem subjecto; quia ex individuatione et distinctione eorum non repugnat, et Deus potest operari in subjectum ultra naturalem capacitatem ejus; et si Deus id vellet facere ad ostensionem potentie suæ, non esset omnino superfluum. Hoc autem limitant aliqui ad ea accidentia, quæ non intenduntur, nec remittuntur; nam de his quæ intensionem recipiunt, impossibile putant etiam de potentia absoluta poni plura solo numero differentia in eodem subjecto, quin unam intensam qualitatem componant, si utrumque eorum subjecto inhæreat, quia hoc ipso necessario inter se uniuntur in unum intensus; quia nullam aliam unionem requirunt duo gradus caloris, ut unum intensum calorem componant, nisi quod in eodem subjecto sint. Unde, si alterum eorum subjecto inhæreat, alterum vero non inhæreat, sed alio modo sustentetur ab eodem subjecto sine inhærentia, tunc non repugnabit esse simul, vel potius sustentari simul ab eodem subjecto, quia tunc non habent inter se unionem necessariam ad unam intensiorem qualitatem componendam; et in hac sententia citatur *Ægid.*, in 1, d. 17, 2 p. d., p. 2, articulo primo; ibi vero nihil dicit.

22. Hæc tamen sententia falsa principia circa intensionem qualitatum supponere videtur. Primum, intensionem fieri per additionem seu congregationem plurium graduum ejusdem qualitatis omnino similibus inter se.

Secundum, illos gradus nullam unionem inter se habere, neque in aliquo communi ac reali termino positivo, neque alio genere unionis per modum actus et potentie; sed solum uniri in subjecto, et in eadem parte subjecti, si partes habeat. Tertium, illos gradus non respicere subjectum aliquo ordine, sed omnes æque immediate, ita ut non sit inter eos ordo primi, secundi et tertii gradus, nisi fortasse ordine generationis et productionis; si tamen simul fiant, omnes esse æque primos. Ex qua doctrina optime sequitur, non posse Deum multiplicare gradus caloris in eodem subjecto inhærentes, quin faciant unum intensiorem; quia talis intensio nihil aliud est quam congregatio plurium graduum similibus in eodem subjecto; sine his autem principiis, non video quo fundamento nisi possit illa limitatio, ut statim ostendam; imo illa sententia sic explicata non proprie limitat, posse Deum quascunque qualitates intensibiles solo numero diversas ponere in eodem subjecto, sed addit, hoc ipso quod illas ponat, necessario effecturas unam intensiorem.

23. Illa tamen doctrina de intensione aliqua repugnantia involvit, quæ cum sint ab hoc loco aliena, non possunt ex professo declarari; indicantur tamen breviter. Nam, vel gradus illi, quibus qualitas intensa componi dicitur, verbi gratia, octo gradus caloris, sunt in se indivisibiles, vel habent singularem latitudinem intensionis et remissionis: primum dici non potest, primo, quia alias intensio non posset esse motus continuus; nam quilibet illorum graduum totus simul necessario acquiri deberet, alioqui non esset indivisibilis; ergo tota intensio deberet fieri per mutationes momentaneas et indivisibiles; ergo non successione continua, quod est et contra sensum, et experientiam, et contra rationem, quia quandiu agens naturale vincit passum, non est cur interrumpat actionem, alioqui non esset in potestate ejus postea illam iterare, nec posset reddi philosophica ratio cur nunc potius quam antea vel postea illam efficiat. Secundo, quia alias gradus caloris nullo modo facerent unum calorem per se, sed mere per accidens unirentur in eodem subjecto, sicut albedo et dulcedo; hoc autem non est satis ut efficiant unum individuum caloris, magis quam si Deus poneret duos intellectus in eadem anima. Imo si ad intensionem id sufficeret, nulla posset reddi ratio cur si Deus poneret duos intellectus in eadem anima, illi non efficerent unum intensiorem; nam

si dicas intellectus non esse qualitates quæ aptæ sint coalescere in unam intensiorem, contra hoc est, quia juxta illam opinionem, ut qualitates possint coalescere in unam intensiorem, nihil aliud requiritur, nisi quod, cum sint omnino ejusdem rationis, possint uniri in eodem subjecto; hoc autem habebunt intellectus saltem in ordine ad divinam potentiam. Tertio sequuntur ex illa sententia multa absurda, scilicet, quod qualitas remissa possit aliam æqualem, vel etiam intensiorem intendere, efficiendo tot gradus quot in se habet; vel, si obstat similitudo, sequitur intensiorem qualitatem non posse intendere remissorem, quia sunt omnino similes in forma. Sequitur etiam nullam posse reddi naturalem rationem, ob quam, cum forma remittitur, unus gradus potius abjiciatur quam alius, et alia similia, quæ longum esset persequi. Necessario ergo dicendum est, in illis gradibus intensionis caloris, verbi gratia, quos nos mente partimur, esse latitudinem, secundum quam potest in eis esse continua intensio, vel remissio, quam latitudinem necesse est esse in infinitum divisibilem, alias non posset ratione illorum fieri alteratio continua, quia motus continuus necessario esse debet in infinitum divisibilis; unde consequenter etiam necessarium est ut hi gradus inter se copulentur aliquo termino communi, quia non potest aliter inter eos concipi continuas, nec vera realis unio, sine qua intelligi non potest illa latitudo; quia si duo gradus non sunt inter se uniti hoc modo, ergo neque in uno gradu duæ partes, vel medietates ejus (ut sic dicam) erunt inter se unitæ; quia ita componitur tota qualitas ex pluribus gradibus, sicut componitur unusquisque gradus ex duabus vel tribus partibus æqualibus; non possunt autem hæc intelligi sine dicta unione, magis quam possit intelligi continuum in omnem suam partem divisum.

24. Ex his autem contrariis principiis de intensione, plane sequitur posse Deum ponere in eodem subjecto plures qualitates intensibiles solo numero differentes, quæ non efficiant unam intensiorem, ut, verbi gratia, duos calores ut octo, quia potest illos ponere subjecto inhærentes, et inter se non habentes aliquam unionem per se, sed solum per accidens ratione subjecti, quæ non satis est ad intensionem. Neque in hoc afferri potest nova implicatio contradictionis; et ita sentiunt frequentius doctores in primo Sentent., dist. 17, ubi Grego-

rius, quæst. 5; Ockham, quæst. 7; *Ægidius*, Quodlib. 4, quæst. 1, ubi adducit non contemnendam conjecturam, quia Deus potest duas quantitates solo numero differentes in eodem situ intime collocare, conservata earum distinctione, et absque ulla reali unione inter eas, ratione cujus efficiant unam majorem quantitatem; cur ergo non poterit duas albedines in eodem subjecto ponere, servata earum distinctione, et absque unione ratione cujus unam intensiorem componant?

SECTIO IX.

An repugnet individuationi accidentium ut plura solo numero differentia successive sint in eodem subjecto.

1. Dicuntur plura accidentia esse in eodem subjecto successive, quando subjectum prius habuit unum accidens, et deinde amisit illud, et postea acquirit accidens ejusdem speciei, et tunc quæritur an posterius accidens necessario sit, vel possit esse numero distinctum a priori. Quidam enim mordicus ita defendunt individuationem accidentis a subjecto, ut impossibile existiment, etiam hoc modo esse plura accidentia solo numero differentia in eodem subjecto. Unde infertur, semper reproduci in eodem subjecto idem numero accidens quod ante perierat, scilicet, eundem calorem, idem lumen, et consequenter idem Ubi, eundem motum localem, præsertim si sit per idem spatium; eadem enim est omnium horum ratio. Et hanc opinionem ex parte defendit Scotus, saltem quando idem est agens, idemque subjectum; qui non fundatur in individuatione, sed in hoc quod idem agens circa idem subjectum semper est natum facere idem, nec potest sufficiens ratio assignari cur faciat numero distinctum. Quin etiam *Aristot.*, 8 *Metaph.*, tex. 11, significat, si agens et materia sunt unum numero, etiam effectum esse unum numero. Et in hunc modum explicatur, nam si ego apertis oculis continuo intueor hunc parietem per horam, eundem numero actum efficio et conservo; ergo si paululum claudam oculos, et iterum aperiam, eundem numero actum iterum efficiam, nam illa interruptio nihil impedit quominus illa potentia in tota illa hora, et in qualibet ejus parte per se sumpta, efficere possit et recipere eundem numero actum. Quod si objicias sequi, etiam formam substantialem reproduci eadem numero in eadem parte materie, quan-

docunque inducitur similis in specie, et consequenter naturaliter reproduci idem individuum, quod antea fuerat, quod est dicere, resurrectionem posse naturaliter fieri, non desunt qui id concedant, ut videre est in Paulo Veneto, lib. 2 de Generat., in fine. Alii vero negant esse eandem rationem, quia forma substantialis requirit materiam dispositam, et nunquam concurrat cum eisdem dispositionibus.

2. Alia vero sententia est extreme contraria, scilicet, non solum posse plura accidentia, solo numero differentia, esse successive in eodem subjecto, sed necessario ita esse, quotiescunque accidens simile in specie in eodem subjecto reproducitur, quod etiam in ordine ad potentiam Dei absolutam necessarium esse, tenuit Durand., Marsil., et alii, quorum et Scoti opinionem late tractavi in 2 tomo tertiæ partis, disp. 44, sect. 9. Fundamentum Durandi est, quia quotiescunque illa productio fit, iteratur actio distincta ab ea quæ antea fuit, nam actio reproduci non potest, sicut neque entia successiva; ergo etiam terminum actionis oportet esse distinctum. Unde confirmatur, quia si talia accidentia permanentia, quæ successive fiunt in eodem subjecto, non essent distincta, etiam accidentia successiva possent non esse distincta, et ita posset idem tempus numero reproduci, quod omnes reputant impossibile.

Questionis resolutio.

3. Sed media via tenenda est, et dicendum, posse fieri ut successive sint in eodem subjecto plura accidentia solo numero diversa. Quod quidem, si intelligatur de potentia Dei, per se notum est, quia nullam involvit repugnantiam, et sequitur a fortiori ex dictis, etiam simul posse esse, multo ergo magis successive. Et hoc satis est ad ostendendum accidentia ejusdem speciei non habere intrinsecam distinctionem numericam et entitativam per subjectum, seu per habitudinem ad hoc numero subjectum; alioqui nullo modo possunt distingui, etiam si diversis temporibus fiat productio, seu reproductio; quia, ut statim declarabo, sola diversitas temporis non est per se sufficiens ad hanc distinctionem, si alioqui in ipsis formis productis non sit sufficiens fundamentum distinctionis, et differentia individualis. Si autem intelligatur assertio de potentia et ordine naturalium agentium, sic etiam est vera, ut a fortiori patebit ex dicendis.

4. Secundo dico non solum esse possibile, verum etiam ita fieri secundum naturæ ordinem, ut accidentia solo numero distincta fiant successive in eodem subjecto. Hæc est communior sententia philosophorum, 5 Physicorum, cap. 4, et 2 de Generat., c. ult.; et Theolog., in 4, dist. 43 et 44. De qua nonnulla dixi 2 tomo tertiæ partis, disp. 44, sect. 7, ubi ostendi secundum naturæ ordinem non reproduci in eodem subjecto idem numero accidens, quod corruptum fuerat; nam ex hoc principio infertur debere esse distinctum, quod hic intendimus. Non est autem facile primam causam et radicem hujus necessitatis naturalis assignare. Durandus enim supra, eam reddit ex diversitate actionis seu mutationis; in quo idem sentit Henr., Quodlib. 7, quæst. 16, quamvis differat a Durando, quod non ponit hanc necessitatem in ordine ad potentiam Dei, sicut Durandus, qui in hoc graviter erravit, ut prædicto loco ostendi, quia Deus in agendo non pendet a tempore, neque ab aliis circumstantiis a quibus agentia naturalia pendere possunt, quia agunt per motum et transmutationem. Propter quod dixit Aristoteles, 5 Phys., c. 4, ad unitatem motus requiri temporis unitatem, quam rationem amplectitur Toletus, lib. 2 de Generat., quæst. 13.

5. Sed est difficilis ratio, et satisfacere non videtur. Primo, quia potius unitas numerica mutationis petenda est ex unitate numerica termini seu formæ productæ, quam e converso, ut Aristoteles, 5 Physic., eodem loco docuit; ergo, dum dicuntur accidentia producta esse numero diversa, quia actiones sunt diversæ, vitiosus circulus committitur. Secundo, quia etiam si demus actiones esse diversas, non sequitur formas fore diversas, quia ad unitatem actionis plura requiruntur quam unitas formæ productæ, ex eodem Aristotele, cit. loco, et alioqui forma non habet unitatem et distinctionem ex actione, sed aliunde. Unde contingit, idem numero lumen ab una lucerna productum ab alia conservari, quod necesse est fieri per diversam actionem. Tertio, quia de ipsismet actionibus superest quæstio, cur necesse sit, secundum naturæ ordinem esse numero distinctas; nam quod dicitur de diversitate temporis, non satisfacit; nam, vel est sermo de tempore extrinseco, quod in motu cæli consideratur; et hoc nihil videtur referre ad intrinsecam individuationem, vel distinctionem numericam actionum; quia ab hoc tempore solum sumitur

quædam extrinseca denominatio eorum quæ in tali tempore esse dicuntur; unitas autem vel distinctio numerica non consistit in extrinseca denominatione. Item quia eadem numero actio, etiam indivisibilis, potest permanentiter durare, et coexistere priori et posteriori tempore extrinseco, ut patet de actione illuminandi, videndi, et similibus. Vel est sermo de tempore seu duratione intrinseca ipsimet actioni, et mutationi qua producitur, et sic, cum talis duratio in re nihil aliud sit quam existentia ipsius actionis, dicere, has actiones esse distinctas, quia diverso tempore fiunt, perinde est ac si diceretur esse distinctas, quia habent diversas durationes et existentias, quod est idem, vel æque obscurum; hoc enim est quod inquirimus, cur necesse sit, illas durationes, existentias, aut entitates illarum actionum esse distinctas, et non potius eandem iterum atque iterum repetitam. Sicut quando Deus reproducit eandem numero formam, certum est posse illam reproductere eadem numero actione, qua prius illam produxerat; hoc enim nullam involvit repugnantiam, ut prædicto loco latius dictum est; ergo, ut sit actio distincta, vel ut habeat intrinsecam durationem distinctam, non satis est quod bis fiat, seu cum priori et posteriori tempore extrinseco; ergo ut ostendatur respectu agentis naturalis has actiones necessario fore distinctas, aliunde est ratio petenda.

6. Neque ratio illorum auctorum convincit, scilicet, quia si eadem numero actio posset reproduci, etiam successiva reproduci posset; quod videtur plane repugnans. Etenim si hæc ratio valida esset, procederet etiam in ordine ad potentiam Dei absolutam. Unde necesse videtur dicendum, in rebus successive considerari posse id, quod est reale et positivum, et id quod per modum negationis seu privationis in successione includitur, nam successio intrinsece dicitur ut aliquid fuerit et jam non sit, et aliquid futurum sit, nondum autem sit. Quantum ad hanc ergo negationem seu privationem, non potest ens successivum restitui, quia hoc modo ad præteritum non est potentia. Quantum ad positivum autem nulla videtur esse repugnantia, quod, sicut reproducitur a Deo idem calor, reproducatur etiam eadem calefactio; et sicut eadem sessio, et idem Ubi, ita consequenter idem motus localis. Nam hæc omnia dicuntur reales modos positivos, qui ex seipsis habent suam individuationem, et non pendent ab ex-

trinseco tempore magis quam aliæ res, sed ab intrinseca duratione; est ergo eadem ratio quoad hoc de illis, quæ de cæteris rebus; igitur ex parte actionis non potest sufficiens ratio reddi, ob quam hoc repugnet naturalibus agentibus.

7. Dicunt ergo alii hujus rei causam et rationem pendere ex alia quæstione, scilicet, unde causa secunda determinetur ad hunc numero effectum hic et nunc efficiendum, potius quam alium; nam illa eadem quæ est causa hujus determinationis, debet etiam esse causa ob quam, quoties causa secunda de novo agit, ad novum effectum, distinctumque ab omnibus præcedentibus efficiendum determinatur; nam ex sola vi causæ efficientis, aut ex sola capacitate subjecti non potest hujus rei sufficiens causa reddi, cum tam vis agentis, quam capacitas ipsius subjecti eadem semper sit, et integra maneat, et de se sit æque indifferens ad quodlibet individuum agendum vel recipiendum. Dicunt ergo aliqui in prædicta quæstione, totam hujus determinationis causam et radicem reducendam esse in divinam voluntatem et prædefinitionem. Videns enim Deus hoc agens hic et nunc esse dispositum ad immutandum hoc subjectum ad talem formam in specie, et de se esse indifferens ad hanc vel illam formam in individuo, et ex se non posse eligere seu determinare actionem suam ad hoc potius quam illud, ipse sua voluntate decrevit dare concursus ad producendum tale individuum in particulari in hoc instante et in hoc subjecto, et quia causa secunda non potest agere sine concursu Dei, consequenter illa determinatur ad agendum hic et nunc tale individuum, et non aliud. Hunc dicendi modum obiter attigi in citato loco, mihi que non placere significavi, quia illa ratio non videtur satis philosophica, et quia in actibus liberis habet aliquas difficultates; nunc autem re attentius considerata, censeo esse valde probabilem, tum quia non solum Greg., in 4, d. 17, q. 4, art. 2, ad 7, et d. 35, quæst. 1, art. 1, et aliis Nominalibus, verum etiam multis modernis scriptoribus doctissimis placere video. Toletus enim, 8 Physic., q. 3, concl. 2, rat. 3, ex hoc colligit libertatem primæ causæ, quod pro sola voluntate sua determinat causas secundas ad individuos effectus. Fonseca etiam, 1 Metaphys., cap. 2, quæst. 3, sect. 8, dicit, in quibusdam effectibus necessarium esse recurrere ad divinam determinationem et præfinitionem, quod repetit l. 5, c. 2, quæst. 9,

sect. 2, rat. 9, qua probat essentialem dependentiam causarum secundarum a prima in agendo; et idem docent Copulata Conimbricensia, lib. 2 Physic., c. 7, q. 15, art. 2. Tum etiam quia non est voluntarium, nec præter physicam et naturalem rationem, quod causa prima juvet causas secundas, et suppleat defectus earum in his rebus in quibus ipsæ videntur deficere; in præsentem autem videtur eis deficere modus quo determinari possint ad quosdam effectus singulares potius quam ad alios. De qua re iterum infra, disputando de causis. Nunc igitur juxta illam sententiam consequenter dicendum est, Deum determinasse concursum suum cum causis secundis, semper ad novos et distinctos effectus producendos, non vero ad producendum iterum effectum, qui prius fuit, et jam esse desiit.

8. Sed inquiretur merito ab hujus sententiæ auctoribus, unde constet, causam primam hoc modo concursum suum determinasse; aut enim hoc erat aliquo modo debitum ipsis causis secundis, seu fundatum in connaturali modo agendi earum, vel est ex sola voluntate Dei, sicut quod determinetur productio ad hoc individuum potius quam ad aliud. Si dicatur hoc secundum, cum talis voluntas Dei revelatione non habeatur, incerta prorsus res erit, cum ratione ostendi non possit, neque ex aliquibus principiis naturalibus deduci. Si vero dicatur primum, ergo primaria et quasi ultima ratio hujus determinationis non est ex divina voluntate, sed ex natura causarum proximarum; et hoc est quod inquiremus, quo modo in natura causæ proximæ possit hoc fundari. Maxime si non fundatur in illa determinatio ad hunc numero effectum producendum, potius quam ad alium.

9. Propter hoc dicere posset aliquis, causas secundas et finitas semel tantum (ut ita dicam) continere in virtute sua quemlibet singularem effectum, et ideo postquam talis causa semel aliquem effectum produxit, non relinqui in ea virtutem ad producendum iterum illum effectum, neque ad iterandam actionem per quam illum produxit, quia per primam productionem veluti exhausta est ejus virtus, quatenus ad talem numero effectum terminari potest. Sed hoc est gratis et sine probatione dictum, et intelligi etiam non potest; nam virtus activa per se, et quatenus talis est, non operatur per aliquam sui diminutionem vel immutationem, sed per immutationem vel productionem alterius. Unde tam

integra et perfecta manet efficacia ejus, ac si nihil produxisset; ergo ex vi productionis semel factæ non manet impotens ad eandem iterum atque iterum faciendam, si aliunde non est repugnantia ex parte ipsius effectus. Hac enim ratione, quælibet potentia activa, quantumvis finita, potest successive agere in infinitum, si integra perseveret in suo esse; quia manet etiam integra in efficacia sua, et ex parte effectus illa successio, vel multiplicatio in infinitum non repugnat; ergo idem erit quoad reproductionem ejusdem effectus, si ex parte ejus non est repugnantia. Quod ideo dico, quia, postquam semel res producta est, et in esse permanet, non potest iterum ab agente produci, quamvis integra maneat ejus virtus activa, quia ex parte effectus repugnat, saltem ex natura rei. Quod vero id, quod non est, fiat, ex parte ipsius repugnare non potest, etiam si antea fuerit. Quid enim hoc obstare potest ut iterum fiat, si jam non est? Cum jam tantumdem distet ab esse, ac si nunquam fuisset. Ergo si aliunde virtus activa manet integra, non potest ex inefficacia ejus ratio hujus necessitatis sumi.

10. Addi ergo tandem potest, agentia naturalia, quamvis ex se habeant virtutem quasi generalem et indifferentem ad plura individua ejusdem speciei, tamen ex se postulare certum modum et ordinem in usu et exercitio talis virtutis, ita ut natura determinata sit ad agendum hic et nunc in tali subjecto tale individuum, et post illud aliud, et post hoc alterum, et sic de reliquis; nam ipsamet natura postulare videtur hanc determinationem, et ordinem, ne in se involvat quamdam perplexitatem et confusionem. Hinc ergo provenit, ut nunquam in agendo ad eundem effectum redeat, sed semper novum producat. Quem modum dicendi in loco prædicto elegi, quia in re obscura et difficili nihil occurrit quod omnino satisfaceret, neque nunc etiam sese offert; imo, hoc ipsum quod naturæ talium agentium tribuitur, non videtur posse satis fundari aut explicari; nam cum naturalis vis agendi sit ex se simplex et eadem omnino, non apparet quomodo in illa possit fundari hæc naturalis determinatio, aut unde constare possit. Nec circumstantiæ extrinsecæ ut sic ad hoc juvare possunt, ut supra ostensum est de tempore; et est omnino eadem ratio de loco, quatenus dicit extrinsecam superficiem vel habitudinem ad extrinseca corpora. Fatendum ergo est, vel hoc pendere ex sola divina voluntate; vel, si aliquam habet

causam naturalem, nobis esse occultam, et ad summum dici posse, cum hæc virtutes naturales ad multiplicationem individuorum ordinentur, eamque naturaliter intendunt, esse magis consentaneum naturis eorum, ut semper concursum recipiant ad novos effectus. Hac enim de causa, non solum in Dei voluntate, sed in ipsis etiam naturis rerum fundatum est, quod in hominum generationibus semper novæ animæ producantur, et non uniantur iterum corporibus, quæ semel jam creatæ et separatæ existunt.

DISPUTATIO VI.

DE UNITATE FORMALI ET UNIVERSALI.

Post unitatem individuum seu numeralem, dicendum est de formali, et consequenter de universali, quæ numerali quodammodo opponitur; nam hæc includit incommunicabilitatem respectu inferiorum, illa vero intrinsece requirit naturam multis inferioribus communicabilem. De his ergo formali et universali unitatibus videndum imprimis est, an sint aliquo modo reales, et an sint diversæ unitates, vel in unam aliquo modo incidant. Item, quotuplex unaquæque sit, et quod sit in rebus uniuscujusque principium; ac denique quomodo et per quam operationem intellectus consummetur.

SECTIO I.

Utrum sit in rebus aliqua unitas formalis distincta a numerali, et minor illa.

1. *Dubitandi utrinque ratio.* — Ratio dubitandi est, quia dictum est in præcedente disputatione, omnes res, quæ sunt in mundo, esse individuas, ita ut repugnet esse in rebus aliquod verum ens, quod individuum et singulare non sit; ergo neque esse potest in rebus aliqua unitas vera et realis præter numericam, seu individualement unitatem. In contrarium autem est, quia unum nihil aliud est quam ens indivisum, ut Aristoteles ait, 4 Metaph., text. 3, et lib. 10, text. 2; sed præter indivisionem numericam individualement, quæ materialis dicitur, datur in rebus indivisio essentialis seu formalis, quo modo plures homines, verbi gratia, quamvis materialiter seu numero distincti sint, sunt tamen ejusdem essentialis et naturæ; ergo præter unitatem numericam datur in rebus unitas formalis.

In quo auctores conveniant, vel dissentiant.

2. In hac re Thomistæ et Scolistæ conveniunt, docentes dari in rebus formalem unitatem aliquo modo distinctam a numerali. Ita Scotus, in 2, dist. 3, quæst. 1, et 7 Metaphys., quæst. 10; et ibi Anton. And., quæst. 17; et Cajetan., de Ente et essentia, c. 4, quæst. 6; et Soncin., 7 Metaph., quæst. 4, dicit, naturam consideratam secundum se, id est ut præscindit ab esse quod habet in individuis, vel per intellectum, habere aliquam unitatem; et idem sentit Javell., lib. 8 Metaph., quæst. 13; imo D. Thom. videtur aperte hanc sententiam docere, opusc. de Natura generis, c. 7, quod non potest esse verum, nisi de unitate formali, quia individualis esse non potest, cum dicatur natura sic sumpta præscindere ab esse individuorum. Sed in modo explicandi hanc unitatem formalem dissentiunt prædicti auctores; videtur autem differentia in duobus potissimum consistere. Primum, in hoc quod Scotus hanc unitatem formalem, seu naturam ipsam, ut formaliter unam, censet esse formaliter et ex natura rei distinctam ab unitate seu differentia individuali. Alii vero existimant solum distingui ratione; quorum sententia nobis magis probatur, ut disput. præcedente, sect. 2, tractatum est, et in sequentibus sectionibus iterum attingemus. Secundo, differunt in hoc quod Scotus non censet, unitatem hanc formalem, seu naturam prout habentem hanc unitatem formalem, multiplicari numero in ipsis individuis, sed omnia individua ejusdem naturæ habere unam et eandem formalem unitatem, unam (inquam) non tantum ratione, sed re ipsa, seu naturam, prout in re ipsa existit in multis individuis, habere unicam formalem unitatem. Alii vero existimant in singulis individuis habere naturam formalem unitatem ratione distinctam a numerali, hanc vero multiplicari in individuis cum unitatibus individualibus, et consequenter non esse unitatem aliquam, quæ secundum veram unitatem realem eadem sit in multis individuis, sed solum secundum quamdam convenientiam vel similitudinem. Et in hoc etiam puncto hæc posterior sententia magis probatur, quamvis aliqui existiment differentiam esse in modo loquendi; nam, quod Thomistæ vocant distinctionem rationis, Scotus et alii vocant formalem; et quod illi appellant convenientiam, vel similitudinem, Scotus vocat unitatem; sed quidquid sit de hujus vel illius